

De kalkgrens tussen Bergen en Bergen aan Zee

De heer Schendelaar somt allerhande argumenten op om aan te tonen dat de grens tussen kalkminnende en kalkschuwe planten zich in zijn waarnemingstijd van 40 jaar NIET in zuidelijke richting verplaatst zou hebben.

Nu gaat het ook niet om de vraag of 40 jaar (voor mijn part 60 jaar) terug Struikheide voorkwam in de Verbrande Pan, maar HOE DE DEKKINGSGRAAD was, toen en nu. En deze is enorm toegenomen. En waar in 1911-1918 soorten als Muggenorchis, Vogelnest, Vleeskleurige orchis, Wintergroen (de Rondbladige), Parnassia nog ten noorden van de lijn Bergen-Bergen aan Zee voorkwamen zijn deze nu vervangen door zuurminnende soorten als Dennenorchis, Struik- en Dopheide, terwijl soorten voor neutrale bodem, als de Brede duingentiaan, zich in het overgangsgebied bevinden, maar ook zuidelijker dan vroeger.

Dit geval van ontkalking staat ook niet op zichzelf: in geheel West-Europa is dit

proces van uitspoeling van kalkdeeltjes merkbaar; ook op de Waddeneilanden verdwijnt de Duindoorn op oude groeiplaatsen. Ook ben ik niet de enige die opmerkte dat dit verschijnsel bij Bergen zo duidelijk was. Zou de schrijver zich in verbinding gesteld hebben met kenners van de oude toestand in de Verbrande Pan als de heer Bijleveld in Alkmaar, Mevrouw Pot te Schoorl of prof. Heimans te Amsterdam, dan had in Natura een juister beeld van de geschiedenis van de Verbrande Pan gestaan. Verder kan ik verwijzen naar mijn artikel in Gorteria van 1 oktober 1975, waarvan het kaartje in Natura opgenomen is.

Wat de daling van het grondwater betreft: dit is overal het geval, zelfs op Voorne met zijn vele water, waar de vegetatie dichter wordt, vooral met hout en in zeer sterke mate met naaldhout, dat het gehele jaar verdampt. De natuurlijke successie speelt daarin een grote rol en ook het planten van dennen. De lysimeters van het P.W.N. te Castricum hebben dit voor de duinen duidelijk aangetoond.

C. Sipkes,

Naschrift

Mijn hoop dat de heer Sipkes in een hecht doortimmerd betoog mijn argumenten zou weerleggen, als bijdrage aan de discussie, is helaas niet in vervulling gegaan. Hij herhaalt in het kort zijn betoog in Gorteria, waarop ik al uitvoerig ben ingegaan in het maart-aprilnummer, zodat ik daar kortheidshalve naar verwijs. Als hij de dekkingsgraad in het geding brengt, verwijs ik naar blz. 116 waar ik aantoon dat én in 1924 (Bijhouwer, dissertatie) én in 1950 (Westhoff-Hoffman, artikel) én nu (eigen waarnemingen) de dekkingsgraad van de Struikheide exact gelijk is gebleven. Mijns inziens kunnen soorten als Rondbladig wintergroen en Parnassia zeker niet als kalkminnend worden beschouwd, terwijl de Brede duingentiaan zowel in het Wadden- als in het Duindistrict voorkomt en indifferent lijkt (blz. 113 resp. 116). Wat de ontkalking betreft verwijs ik met nadruk naar blz. 120

over de elkaar bij Bergen tegenwerkende factoren. Ik zou graag de mening van de heer Sipkes gehoord hebben over het noordwaarts oprukken van kalkminnende soorten (zie Westhoff-Hoffmann en mijn artikel blz. 119). Onder de reactie van de heer Bijleveld merkte ik al op dat ik niet de bedoeling had een geschiedenis van de Verbrande Pan te schrijven.

Voorlopig handhaaf ik mijn mening dat uit het gedrag van de planten in de Pan valt af te leiden dat het overgangsgebied tussen Wadden- en Duindistrict nu nog precies ligt waar het in Bijhouters' dagen en tijdens het onderzoek van Westhoff ook al lag (blz. 119 en figuur 3 op blz. 115).

Wat ten slotte de daling van het grondwater betreft ben ik het volledig met de heer Sipkes eens, zie blz. 121-124, waar ik voorts nog de bemaling van het achterliggende polderland en de terugwijkende kustlijn als vermoedelijke oorzaken noem.

J. K. Schendelaar